

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

OCTUBRE DE 1994 * N° 209

DON MIQUEL METGE DON MIQUEL APOTECARI

Dos llorencins d'adopció que treballaren en el camp de la sanitat en la primera meitat d'aquest segle.

ELS ÀRBITRES

Un article d'Ignasi Umbert on l'autor assenyala el motiu, segons la seva opinió, de tantes targetes mostrades en els partits de futbol.

AIGUA

En Xesc Umbert ens il·lustra amb la precisió que el caracteritza de les dades i les fotografies de les darreres plugudes en el nostre municipi.

ANGLATERRA

El nostre corresponsal al Regne Unit, Pere J. Santandreu, ens dóna una visió comparativa entre la tardor al nord d'Anglaterra i Mallorca.

HISTÒRIA

Ramon Rosselló comença una nova secció sobre el tractament que l'Audiència donava als delictes sexuals durant l'edat mitjana.

I TAMBÉ...

- * La SIDA, per Josep Galmés.
- * Filatèlia, per Eduard Perales.
- * Suplement literari.
- * Biblioteca, per M.B. Pont.
- * Batec, Si lleu...

FOTOGRAFIA DE JOAN LLINYS

Les aigües netes

A un ple extraordinari celebrat el mes d'octubre, l'Ajuntament de Sant Llorenç va acordar per majoria -el PP i el PSM es varen abstenir i el PSOE va votar en contra- concedir l'explotació del servei d'abastament d'aigua potable a l'empresa Aigües Sant Llorenç S.A. per un període de 25 anys.

De banda considerar excessiu el termini de la concessió, ja que l'empresa no ha hagut d'invertir res en la infraestructura i, per tant, no ha d'amortitzar cap instal·lació, els membres del Consell de Redacció ens plantejarem alguns dubtes o punts obscurs que volem traslladar a l'opinió pública.

Aquesta empresa disposa de pous a Son Carrió, però a Sant Llorenç utilitzarà els de l'Ajuntament. Regiran els mateixos preus per als dos municipis? Si és així, com és lògic, a quant ens pagarà l'aigua dels pous municipals? Sembla raonable que si l'Ajuntament ha fet una considerable inversió en la recerca de l'aigua, el safareig, les tuberies i les bombes ara pugui recuperar el que s'hi ha gastat mitjançant la venda de l'aigua i el lloguer de les instal·lacions.

Per què quan es va fer la tuberia de les aigües brutes que uneix els dos municipis no es va construir la de les netes? S'arribarà a construir mai? O ja sabien que seria aquesta l'empresa concessionària i, com que tenia pous a Son Carrió, no calia gastar-s'hi res?

Què costaran els comptadors, a qui els haurem de comprar i qui se'n cuidarà de la seva instal·lació? Podran els usuaris acudir als seus propis picapedrers i lampistes?

Els preus acordats, són per 1994 o per 1995? Quin augment anual tendran les tarifes?

Es mantindrà la xarxa actual de les aigües d'en Martí, en Figó... o es condemnaran les tuberies? En el segon cas, serviran els mateixos comptadors?

Serà obligatori connectar les aigües netes? I les brutes? Quins terminis donaran? Si és un acte voluntari, com calcularan el cànon anual per al clavegueram?

Redactarà la comissió encarregada un reglament que regeixi les relacions entre els usuaris i el concessionari?

Disposa l'empresa de pous de reserva, en cas que el cabdal de l'aigua minvi, com ha passat enguany a molts de pous? Si és així, compten aquestes reserves amb les condicions de potabilitat exigides per Sanitat?

Quan es posarà el servei en funcionament?

Com veis, són moltes les preguntes que ens queden en l'aire. És possible que l'Ajuntament tenguí totes les respostes, però, com sempre, no les proporciona als usuaris. Sembla mentida que no vehiculi uns canals de comunicació amb la gent, a fi d'evitar-se les remolcades que se'n duu cada dos per tres, sigui quan es tracta d'aigües brutes, places, desviament de carreteres, aigües netes. Possiblement el problema no tenguí remei.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Octubre de 1994.

Número 209.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Tirrena S.A.* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

COL.LABOREN

Josep Cortès	Aigua	Portada
	Espipellades	17
	Tal dia com avui	19
	Estampes llorencines	24
Nicolau/Simonet	Demografia	3
Guillem Pont	Dos miquels	4
Varis	Batec	6
Ignasi Umbert	Els àrbitres	8
	Secretaria	
Xesc Umbert	Meteorologia	10
	El temps	23
Pere Galmés	Alta mira	11
J. Rosselló-Màrvel	John Donne	12
Jaume Galmés	Les nits d'octubre	13
Maria Bel Pont	Biblioteca	15
Miquel Galmés	La SIDA	16
Pere J. Santandreu	La tardor al nord	18
Eduard Perales	Filatèlia	20
Ramon Rosselló	Història	21
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
Isabel Nicolau	Distribució	

Defuncions

El dia 8 de setembre va morir a S'Illot el ciutadà belga Albert Vanhove. Descansi en pau.

Dia 24 del mateix mes ens va deixar en Guillem Brunet Servera de *Son Trobat*, a l'edat de 87 anys. Tota la vida havia fet de foraviler. Al Cel sia.

Dia 22 de setembre va morir a Sa Coma Enrique Agustí Ferrandis, que havia estat jugador i entrenador del Cardassar a darres dels anys 50. Descansi en pau.

El dia 26 de setembre va deixar aquest món na Francesca Caldentey Domenge *Blanca*, als 53 anys d'edat. Feia de brodadora. Al Cel sia.

L'endemà, el 27, va morir n'Antònia Soler Oliver *Vaquera* als 82 anys d'edat. Vivia a la carretera d'Artà i era brodadora. Descansi en pau.

El 29 de setembre va morir a Cala Millor en Werner Hans König, de nacionalitat alemanya. Descansi en pau.

Dia 5 d'octubre i també a Cala Millor va morir el ciutadà suec Erik Josef Eriksson. Al Cel sia.

Dia 10 d'octubre va morir a Palma Andreu Galmés Gomila *don Andreu*, a l'edat de 83 anys. Havia estat metge de Sant Llorenç des del març de 1947 fins al febrer de 1981 data en què es va jubilar. Després d'acabar la carrera va exercir alguns anys a Madrid, però prest va venir a Sant Llorenç per fer d'ajudant de Miquel Nebot, fins que agafà la plaça en propietat. Descansi en pau.

Dia 9 d'octubre va morir a Son Carrió en Joan Bassa Servera, a l'edat de 87 anys. Vivia al carrer Mn. Alcover. Que el vegem en el Cel.

Naixements

Dia 15 de setembre va néixer a Son Carrió en Jaume Puigròs López, fill d'en Jaume, que fa feina a la depuradora, i na Júlia.

El 20 de setembre va comparèixer en aquest món la nova llorencina Margalida Galmés Roig, filla n'en Miquel *Gento* i na Catalina.

El dia de sant Miquel va néixer a Sant

Llorenç en Joan Fuster Estarellas, fill d'en Joan i na Magdalena.

I el dia de la raça ho va fer en Joan Antoni Mayol Nadal, també a Sant Llorenç, fill de Joan i Antònia.

A tots ells, pares i fills, enhorabona, i gràcies per rescabalar en part la gran quantitat de defuncions que hem patit aquest mesos de setembre i octubre, que si no anam errades han arribat a la dotzena.

Noces

El dia 2 de setembre es casaren a l'església de S'Illot el manacorí Gabriel Quetglas Galmés i la britànica Waundy Jane Dawkin. Enhorabona.

Per cert, segons notícies, el Jutge de pau de Sant Llorenç tindrà un competidor a l'hora de formalitzar relacions, ja que els batles també podran casar. S'hauran de posar d'acord.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Poesia

TARDOR

Obscur gregal de núvols desfibrats i pluja que davant els puigs s'agita. Vells camins. La tardor només transita per camps dels llauradors abandonats.

Persistència dringant sobre els terrats. Que lluny el bosc amb l'amagada cita dels bolets i la pluja! Que petita la cambra, i els anhels que dilatats!

En aquests dies d'un nou tremp ja som, com, anant i venint, al mateix tomb del camí que ens ensenya un vast paisat [ge.

Fidel indret! Fugí l'estiu tan clar, i enyorem des d'ací, per a demà, aquests corals encontres del viatge.

Marià Villangómez

Dos miquels -metge i apotecari-

Com a molts altres llorencins, a mi em contaren part de la història de *don Miquel metge* quan començava a anar amb bicicleta. Si fa no fa deia així: "Vés molt alèrta, eh! Una bicicleta no ho pareix, però és molt perillosa, i mai no et colis darrera un camió. Aquí hi ha un metge que tenia un fill que li deien Xerafi i li van comprar una bicicleta. Tot cantant un dia anava colat darrera un camió, es camió frenà, i ell hi pegà i morí. Van tenir un disgust molt gros! Molt al tanto!"

I poca cosa més en sabia. Ni tan sols ho relacionava amb la casa esfondrada de la plaça (aquella casa gran i plantosa del carrer Major que fa anys va caure mentre feien els fonaments de la del veïnat, i que a hores d'ara encara es manté en situació del que podríem anomenar "vergonyós clot a la plaça") i popularment coneguda com *cas metge*.

De l'altre Miquel, de l'apotecari, en tenc un petit i boirós record. De petit m'agradava anar a *sa potecaria* acompanyant algú de canostra. Aquella sala voltada de prestatges tancats, amb capsetes, potets i vidres de colors era ben misteriosa, com ho era aquell senyor gris i amb bigotis que sortia de rera la cortina. Segurament, i a part del singular entorn, la simpatia em venia perquè en certa ocasió, aquell senyor, *es potecari*, m'obsequià amb un fulletó que, a més de lletres, tenia estampes d'animals.

Anys després, alguns companys de jocs em contaren que comprava granots a qui n'hi dugués, granots que caçaven mentre jugaven a la torrentera, quan, bona part de l'any, manava un rajolí d'aigua entre un sensfí de bassals.

I no fa encara massa anys que em contaren que un dels entreteniments dels jovesells pre-televisius era, a la sortida del cinema, aturar-se -sense fer gens de nou- just abaix de la finestra del quarto de l'apotecari i escoltar. D'aquesta manera sentien els xiscles i pantaixos amorosos de *sa senyora catalana*.

Un bagatge del tot insuficient, malgrat sigui sols per fer una simple aproximació a dos llorencins ben coneguts anys enrera.

Tal vegada *don Jordi* i *donya Bàrbara* me'n podrien donar més detalls i, efecti-

vament, amb l'amabilitat que els caracteritza, això em contaren.

* * * * *

DON MIQUEL NEBOT, EL METGE

"...era de *Son Servera* i d'origen ben humil, son pare feia de ferrer i sa mare matalassos... va ésser alumne d'es mestre *Fornaris* que, com bé tu saps, va fomentar vint-i-sis carreres universitàries a *Son*

Servera... els deia: "aquest al.lot val molt, amb un poc d'esforç el podríem fer estudiar". Lo que pot fer un mestre, eh?"

"...es va casar amb una senyora distingida, "de ca'n Joanel" que era sis o set anys més vella que ell... aquests de "ca'n Joanel" estaven bé i tenien una gran ascendència a *Son Servera*, pensa que quan una nina d'allà feia una cosa no gaire a to amb lo que s'esperava d'ella li deien,

dent) i en Pedrito, que morí de jove; va ésser una família molt desgraciada..."

"...en Serafi tenia dotze anys i li havien comprat una bicicleta... son pare i sa mare se n'havien d'anar a Manacor i... "no treguis sa bicicleta!", però ja se sap amb sos al.lots, a força d'insistir va convèncer sa criada i va anar a fer una volta... a sa costa de Sa Blanquera anava darrera un camió, aquest va frenar i en Serafi hi pegà, amb sa mala sort que, en caure, va pegar amb sa nuca a una pedra i morí... va ésser gros perquè don Miquel era una persona molt estimada... anaren a cercar-los a Manacor, i quan arribaren el trobaren mort i tapat amb un llençol... es metge va estar molt de temps malalt i sa criada no va estar bona pus... va ésser un transtorn molt gros!... i p'es poble també, era simpàtic i se desfeia molt per sa gent"

DON MIQUEL SANTANDREU (L'APOTECARI)

Don Miquel Santandreu Ramonell s'instal.là a Sant Llorenç l'abril de 1932 i fou el primer farmacèutic titulat del poble, malgrat des de l'any 1910 ja hi hagués una casa on es venien medecines (ara passa el mateix en els llogarets on no hi pot haver una farmàcia).

"...era de Santa Maria i provenia de bona família, sa primera apotecaria la van muntar a ca l'amo en Miquel "de sa Vicaria", una trinxa estreta que hi havia davant "ca'n Cosme", on ara hi ha aquest clot..."

"... sí, hi havia es taulado, sa farmàcia, ca l'amo en Miquel i ca's metge, llavors la van passar an es carrer d'es rector Pasqual..."

"... ja era major quan es va casar amb na Carme, sa catalana... era un matrimoni ben singular, semblaven pos oposats"

"...tenia un caràcter una mica retret, no es feia gaire amb la gent, no sortia mai... adesiara anava a Barcelona i era molt de caseva... quan anava a Barcelona jo el suplia (don Jordi), però no et podem contar gaire coses..."

"...eren molt amics amb don Joan Noguera, "es Jefe", i tenien molta afició en sa tècnica i s'electricitat..."

"...l'any 39, després de sa guerra, vingué un grup de catalanes a Cala Rajada

i és un exemple, "an això ses nines de "ca'n Joanet" no ho fan", eren una mica es mirall..."

"... don Miquel va ésser es primer metge que va estar aquí d'una forma estable. Esporàdicament en venien d'altres, però aquest va ésser es primer metge d'es poble..."

Amb punts de referència intentam treure comptes i situam el seu neixement a l'entorn de l'any 1885, i la seva arribada a la vila a l'entorn de 1910. Aquestes dades lligarien el que fos, Sant Llorenç, el seu primer destí, amb l'aparició de la primera farmàcia de caràcter municipal (a-

cord del plenari de 1910) i amb l'arribada del seu successor, don Andreu Galmés, l'any 1947 (si consideram que don Miquel Nebot morí als 63 anys).

"...era molt complidor, no se n'anava mai, sempre estava a disposició dels malalts... diria que era un metge de vocació, molt cult en el camp de la medicina..."

"...hem de tenir en compte que, aleshores, la gent de Sant llorenç era molt pobre... a vegades es comentava que hi havia gent que anava al metge i després no podia comprar la medecina..."

"...na Francisca era sa major, després hi havia en Serafinet (que morí en l'acci-

(Continua a la pàg. següent)

(Ve de la pàg. anterior)
i allà es conegueren amb na Carmen, perquè també era amic d'es meu germà Guiem i adesiara venia a Cala Rajada (donya Bàrbara)... patia d'es cor..."
"...mos sap greu, però lo que et podem

dir és molt poca cosa..."

La vetlada amb donya Bàrbara i don Jordi s'allargà tocant diversos temes del passat, del futur i de l'escola, després d'haver-nos aproximat una mica a aquests

dos llorencins d'adopció. Dos miquels que treballaren el camp de la sanitat en el Sant Llorenç pre-turístic i estrictament rural.

Text: **Guillem Pont**
 Dibuixos: **Josep Cortès**

Ciclisme

Diumenge dia 9 d'octubre, a les nou i mitja del matí es donà sortida a la primera *Cursa de mountain bike "Premi bicicletes Caldentey"*, que organitzava aquesta casa comercial, juntament amb el patrocini de l'Ajuntament de Sant Llorenç i un grapat d'empreses privades. El circuit de la prova fou l'habitual: partiren de darrera la Creu Roja, tot i que en aquesta ocasió l'allargaren quasi dos km.

De bon matí es donà la sortida a la prova de corredors no federats, i damunt les 11 sortiren els federats. Aquesta cursa federada era puntuable per a la "copa Mallorca", i els guanyadors foren:

- 1.- Quique
- 2.- A. Vives Xulo
- 3.- M. Clamor

Un diumenge més tard, dia 16, se celebrà, també a Sant Llorenç, una cursa ciclista que serví d'homenatge al corredor J. Roig. Tot i que no comptà amb molts de participants, hi hagué molt bon ambient i la disputa de la cursa fou d'allò més igualada i emocionant. Finalment el guanyador fou el protagonista de la festa, en J. Roig, que comptà amb l'ajuda del corredor J. Fullana per imposar-se als restants competidors.

També volem mencionar que la corredora Margalida Fullana fou la guanyadora, en l'apartat de *fèmines*, de la pujada a Montjuic, que se celebra dia 19 d'octubre a la màgica muntanya barcelonina.

Amb aquest cop na Margalida és la sisena vegada que guanya aquesta clàssica ciclista.

La redacció d'esports de Flor de Card ha sabut que la corredora llorencina té ofertes d'equips professionals del ciclisme, i fins i tot ofertes per canviar al món de la *mountain-bike*. Desitjam a "la gacela" molta sort i seny a l'hora d'escollir el seu destí professional i feim arribar amb aquestes retxes tot el nostre coratge i recolzament moral per la bona corredora llorencina.

Aigua

Aquest final d'estiu es recordarà durant molts d'anys pel fet que les grans plogudes que arreu de Mallorca inundaren pobles i conreus, a Sant Llorenç quasibé no tingueren repercussions greus dins el poble, si exceptuam alguns punts molt concrets (garatge s'Entrada).

El torrent de ses Planes, que passa per davora can Taberner, dins el poble, només duia una alçada de 25 cm. d'aigua, i l'únic que es va desbordar fou el de sa Blanquera, que com hem comentat ocasionà alguns danys materials al garatge.

D'altra banda, a fora vila fou on tingueren més repercussions les plogudes, ja que s'inundaren alguns terrenys, i s'esbucaren moltes parets per la força de l'aigua.

Turisme

Cinc hotels de la nostra zona costanera foren guardonats el passat mes amb el premi *HOLLY* de qualitat i distinció que atorga anualment el tour operator alemany TUI. Representants d'aquests hotels es desplaçaren a Alemanya (Hannover) per

recollir el guardó.

La valoració de la qualitat dels establiments la realitzen els mateixos clients dels més de 6.000 hotels que la TUI comercialitza arreu del món. D'aquests hotels, mitjançant enquestes i qüestionaris, es trien els 100 millors, i d'aquests 100 n'hi ha 17 a Mallorca, dels quals 5 estan ubicats en el terme municipal de Sant Llorenç.

Sense cap dubte és una gran notícia per la zona costanera llorencina, per la seva millora de qualitat i grau de satisfacció dels clients i per tots els beneficis que repercuteixen d'una manera o altra dins el municipi.

Els hotels que han estat distingits foren: *Royal Mediterraneo (Sa Coma)*, *Castell de Mar*, *Flamenco*, *Hipocampo Playa* i *Bahia Grande (Cala Millor)*.

Cardassar

Aquests són els resultats dels darrers partits que ha disputat l'equip granoter:

02.10.94	Cardassar-Sóller	1-0
09.10.94	B. C. Millor-Cardassar	3-1
12.10.94	Cardassar-Ferriolense	2-2

16.10.94 Ciutadella-Cardassar 1-2
23.10.94 Cardassar-Binissalem 3-1

De tots ells destacam la primera victòria fora del *Moleter*, i el mal resultat aconseguit a Cala Millor, ja que aquest és un camp on tradicionalment el Cardassar sempre aconseguia algun punt positiu.

Cal mencionar que el bon porter Perelló ha perdut la titularitat, ja que amb l'arribada d'en Soler ha estat aquest qui ha ocupat el lloc a la porteria.

També es rumorejava que la directiva volia donar la baixa a dos jugadors llorencins per poder reforçar l'equip amb altres de forans. Es veu que a aquesta directiva comença a fallar-li la memòria o..., si no ens falla a nosaltres, ens sembla que prometeren un equip de llorencins encara que descendissin a preferent.

Premi

Dia 28 de setembre, al Paranimf de la Universitat Central de Barcelona, en Joan Domenge rebé el premi extraordinari a la seva tesi doctoral, que tot just feia un any que havia llegit, i que ja havíem assenyalat en aquesta revista.

L'acte comptà amb un programa d'actes prou extens: discurs inaugural a càrrec del Dr. Joan Hernández Pijuan, degà de la facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona. Lliurament dels premis extraordinaris de llicenciatura i doctorat, i també lliurament de medalles als professors jubilats, discurs del Rector i l'acte acabà amb un concert i el cant *Gaudea-*

mus igitur, interpretat pel cor de la Universitat de Barcelona.

La nostra més sincera enhorabona a aquest llorencí que hi fou present per rebre aquest premi.

I d'una manera especial volem donar les gràcies a les amigues Isabel de Brunet i Maria Bagur, per haver-nos remés la informació.

Cursos d'adults

Com cada any estan a punt de començar els cursos al Centre d'Adults, hi ha una gran varietat: els dedicats al reciclatge professional (hosteleria, informàtica, etc.), formació empresarial, formació acadèmica, formació artesana, etc. Segur que ja teniu un llibret tots a ca vostra per poder triar qualche cosa profitosa per la vostra professió, o per poder passar un hivern entretingut.

Els que ja han començat són els cursos de formació musical: solfeig i instrument.

Policia

Aquest estiu, si heu tingut una miqueta de temps per passejar-vos per la zona costanera, a lo millor haureu vist la policia municipal amb bicicleta o en cavall. No us penseu que anassin d'excursió, estaven treballant, i vigilaven per donar una seguretat als visitants i als que vivim aquí.

No us penseu que siguin els únics i els millors, no! Els primers que ho varen im-

plantar foren els valencians, i llavors tot un seguit de ciutats i altres municipis. Esta bé seguir les corrents d'avantguarda en matèria de seguretat, i per ventura estalviarem qualche susto, a més de no embrotar l'aire que prou ja hi està.

Ses Verges

A principis del segle XII es trobaren a la ciutat alemanya de Colònia les relíquies d'uns màrtirs de la persecució contra els cristians, allà pels segles quart o cinquè.

Es calcula que aquelles despulles pertanyien a onze verges, nombre que, erròniament, fou transformat en onze mil. Arran d'aquesta trobada es propagà per tot Europa la devoció a aquestes verges, la més famosa de les quals és santa Úrsula, filla d'un rei de la Gran Bretanya.

Segons la tradició llegendària, Úrsula i les seves companyes foren mortes pels huns a Colònia, tot just quan retornaven d'un pelegrinatge a Roma, en negar-se a assumir el paper de "repòs del guerrer".

Aquesta devoció cristiana arribà a Barcelona en el segle XIV, i s'estengué per tots els països de parla catalana, on ha esdevingut una de les festes populars més arrelades i mantingudes. Entre nosaltres se celebrava amb serenades nocturnes, i bunyolades. I pareix que ningú qüestiona massa la idea mítica que es commemora.

De totes maneres, a Sant Llorenç, l'únic que queda i encara poc, és la gastronomia. Avui en dia trobarem pocs joves que tinguin interès per aprendre a fer bunyols, o per tornar retreure la tradició de cantar serenades a les seves estimades el dissabte de les Verges. El temps ens ho dirà.

Joana Domenge Joan Fullana,
Dolors Sánchez i Antònia Veny

Agraïment

La família Veny-Llorens vol donar les gràcies a la gent de Sant Llorenç pel suport que varen rebre amb ocasió de la mort de Gabriel Veny, amb l'assistència al funeral i als altres actes duits a terme a Manacor.

Moltés gracies a tots els llorencins.

Els àrbitres de futbol

Des de fa molts d'anys es parla del problema dels àrbitres de futbol. Els arguments van des dels que diuen que s'els ha de recolzar a altres que diuen tot el contrari, però la veritat és que els àrbitres de cada dia, encara que sien més dolents, tenen més poder i més força dintre del col·lectiu futbolístic, es digui Federació, Col·legi d'àrbitres o el que sia, i això ho demostren cada diumenge arreu dels camps de futbol mallorquins.

La meua experiència com a directiu, delegat i secretari d'un club de la 3ª Divisió h'ha demostrat que fins ara els problemes no són tan sols els àrbitres, sinó els dirigents que comporten que diumenge a diumenge uns senyors vestits de negre actuïn com a veritables tirans. I els àrbitres actuen de tal manera perquè als dirigents que té la Federació així els convé, perquè mantenir aquesta situació suposa uns ingressos molt alts al llarg de l'any. Basta fer el petit càlcul de multiplicar una mitja de quatre targetes per partit per tots els partits que es juguen només a l'Illa de Mallorca perquè un es pugui fer la idea de la quantitat que això suposa, i aquest és el principal objectiu dels qui comanden a la Federació Territorial de Futbol Balear.

Aquesta gent l'únic que els importa és arrebregar doblers, i això de les targetes és possiblement, després dels impostos, l'arma legal d'atracar els clubs més poderosa que s'ha inventat. La prova més clara la tenim amb el C. D. Cardassar: de sis recursos presentats la darrera temporada i el començament d'aquesta no n'hi han acceptat ni un, i això que es presentaven arguments prou importants per almenys haver-se tingut en compte; l'únic que

compta per als dirigents dels destins del nostre futbol és el que reflecteix l'àrbitre a l'acta, sia veritat o mentida, no poden ni volen anar a cercar-ho, perquè no els convé. I no poden perquè hi ha un sol jutge que s'ha de passar per davant els ulls totes les actes dels partits, i analitzar tots els recursos que es presenten suposaria cercar-se molta de ronya per gratar, i per cobrar igual, què putes han d'anar a cercar na Maria pe sa cuina?

Tot això fa que els àrbitres s'hagin donat compte que aquesta és la línia dels capparets de la Federació, i se senten totalment a cobri, saben que lo que ells escriuran a l'acta serà el que valdrà, i la possibilitat de que l'àrbitre s'hagi equivocat és totalment impossible, i per això es comporten com a tirans. Saben bé de la por que tenen els directius dels clubs a discutir amb l'àrbitre, perquè una sola mirada d'impotència es pot convertir en un intent d'agressió. Record la temporada passada, quan un àrbitre va treure un jugador a fora del At. Balears perquè el va mirar amb mala cara.

Els saben que poden fer tot el mal que volen, convertir una observació en un menyspreu, o en un insult, (no oblidem que fer una observació a l'àrbitre no està permès, ni al capità de l'equip ni al delegat) i això pot suposar una multa de 10, 15, o 20.000 pessetes. Ni el delegat ni cap dirigent poden fer cap observació a l'àrbitre, i menys si és per una errada de l'àrbitre, perquè ell mai no s'equivoca. Són com pontífices, que quan estan en exercici de les seves funcions són infalibles, i els qui ho posen en dubte, anatema, just igual que en temps de la Inquisició. Ni el delegat ni el capità ni ningú pot defensar els interessos del club, per molt avassallats que sien.

Quin delegat no recorda aquell àrbitre que just que sàpiga escriure el seu nom, quan entra a la seva caseta per entregar-li les fitxes, només li

manca dir *cuádrese*, amb un menyspreu i una humiliació cap al delegat, que de sobte t'entra un sentiment d'odi i d'impotència, perquè si obris la boca, aquest senyor vestit de negre que tens davant, que no coneixes i que tan sols us heu vist a altres camps de futbol, et tracta just igual que quan estaves a la mili, ara fa trenta anys.

Però el més trist de tot això és l'actitud de la Federació de Futbol Balear, que no vol preocupar-se absolutament de res i els recolza d'una manera desvergonyida. Totes i cada una de les actes dels àrbitres, encara que sien un sac de mentides, no volen sebre res, *no els volen prendre autoritat*, segons diuen ells; mentrestant els àrbitres se n'aprofiten i fan valer aquesta suposada "autoritat" per humiliar els directius, jugadors i clubs, i perjudicar-los tot el que poden amb targetes absurdes, actes inqualificables, actituds xulesques, etc. etc. El club pot protestar, fer recursos ben raonats, pot presentar testimonis, de res no serveix això, no els interessa, el que volen és cobrar i el que fan és riure-se'n dels qui presenten recursos, que al final acaben com els altres, a la paperera. I mentrestant, la Federació descompta del teu dipòsit la quantitat que el jutge t'ha imposat, un jutge totalment viciat que tan sol es limita a pegar una ullada a les actes i aplicar-te els tres o quatre articles del reglament.

Amb un acta totalment inconstitucional i de prevaricació la Federació recolza aquest tipus d'actuacions, allà on el club no importa absolutament res, i tan sols fan alguna excepció amb algun equip *que tingui bo*. Si un club descendeix o desapareix, no hi ha que passar pena, sempre h'ni haurà d'altres que s'apuntaran i seguiran inflant els calaixos de la Federació, sopars, dinars, dietes, viatges a compte dels clubs...; això és el que importa, la resta són vuits i nous i cartes que no lliguen.

Naturalment, sempre hi ha excepcions, hi ha àrbitres que es comporten correctament, que et tracten com a una altra persona, però són minúscules. El curiós és que els que millor et tracten i es comporten són els que més bé ho fan, com més dolents són, més imprementables, i lo més trist és que aquests senyors quan s'equivoquen i els diures encara més et perjudiquen, i fins i tot t'insulten; per això no és estrany que la majoria dels àrbitres no ho són per vocació, sinó tan sols per guanyar-se les sopes, i aquests són els qui ho emmerden tot.

Podria allargar-me molt més sobre els àrbitres i els dirigents de la Federació, la meua experiència com a delegat del C.D. Cardassar dona per poder contar-ne per llarg sobre els incompetents de la Federació i el gran nombre d'àrbitres imprementables; des-

de la no admissió d'un recurs fet en català per part del jutge de competició fins a les descarades mentides que fot qualque àrbitre als annexos de l'acta, que quasi mai s'atreveix a redactar al mateix camp i no pots saber les mentides que han escrites fins que la Federació et comunica que, d'acord amb l'acta arbitral està sancionat, amb multa de tal quantia, i si vols recorre la sanció encara has de pagar, o sia fotut i banyut.

Però això és el futbol, i per moltes voltes que li donem no té arreglo. I mentre hi hagi beneïts que volguem anar a darrera un club, aquets senyors seguiran actuant com a vertaders cacics.

Ignasi Umbert

Nota

A la revista del mes passat, a l'article sobre la campanya de solidaritat amb Ruanda, vaig posar que el rector era partidari de distribuir la recaptació entre diverses associacions que hi treballen: Médicos sin fronteras, Médicos Mundi, Caritas, Missions, Médicos del mundo, etc., perquè així ho entenguérem els que assistíem a la reunió. Posteriorment em va visitar per rectificar aquesta informació, ja que està segur de no haver-ho dit. Valguin aquestes retxes com a rectificació.

I també vull demanar perdó per no haver pensat a incloure entre els col·laboradors en Joan Santandreu *Treufoc*, que va regalar diversos objectes per vendre i en Pere va col·laborar actíuament en la campanya.

Josep Cortès

García Lis

Joieria * Relotgeria * Fotografia

SEIKO KINETIC, el rellotge ecològic
de venda exclusiva a les agències oficials SEIKO

Reparació i venda

Carrer Major, 47 * Sant Llorenç des Cardassar * Tel. 838351

A sa Blanquera, p'es camí que dóna an es Castellot

Sa camada de sa Blanquera, just abans d'arribar a sa Grua

Figueres nedant prop d'allà on volien fer sa presa

Sa camada de son Pi quan travessa es torrent, baix de sa costa

Ara just mos manca una forta nevada en es seu temps per fer es deu reals justs, i així ho tendrém tot en una vegada. S'altre dia restjava en es meus apunts per fer ses comparacions de sa sequera, i avui gir fulles per trobar una tardor que en 29 dies haja plogut 472 litres... i no en surt cap. I és que sa màquina meteorològica és tan poderosa que tant li és matar-mos de set, com de calor, com de fred, com anegar-mos d'aigua.

Si pegam un cop d'ull an es gràfics d'es temps des mesos de setembre i octubre veurem es dies que més ha plogut a Sant Llorenç. Sa nit d'es 12 an es 13 d'octubre -21 anys després d'una altra torrentada- a Sa Fontpella varen caure 143 litres, a Pocafarina quan es pluviòmetre va ser ple va vessar per damunt, i n'hi caben 150; a Ses Planes, 84 i, segons informacions dignes de ser cregudes, a sa Bagura Vella en caigueren 160. Una altra ploguda forta va ser es migdia d'es dimarts, dia 18, que li va amollar sense control i damunt es banyat. En es pocs moments d'acabar de ploure es torrent de Sa Blanquera passava 30 cm per damunt sa carretera, anegant es taller de s'Entrada durant una hora i mitja. Pareix esser que allà on va ploure més va ser a Sa Grua.

Es veïnats d'es torrent de Ses Planes aquesta vegada han pogut dormir bastant tranquils gràcies an es nou jaç d'es torrent, que ha permès es pas d'una gran quantitat d'aigua. Segons diu en Toni Pelut, que va veure arribar s'aigua a les quatre de sa matina, per ca sa Torta es cabdal era superior a sa torrentada d'es 89. Segons altres afirmacions, en cap moment es torrent, dins es poble, va superar es metre d'altura.

Panorama de sa Grua

Es torrent de ses Planes en es punt que travessa es camí de ses Sitgetes

Es pla de son Peretó

Es torrent de sa Blanquera a s'entrada d'es poble

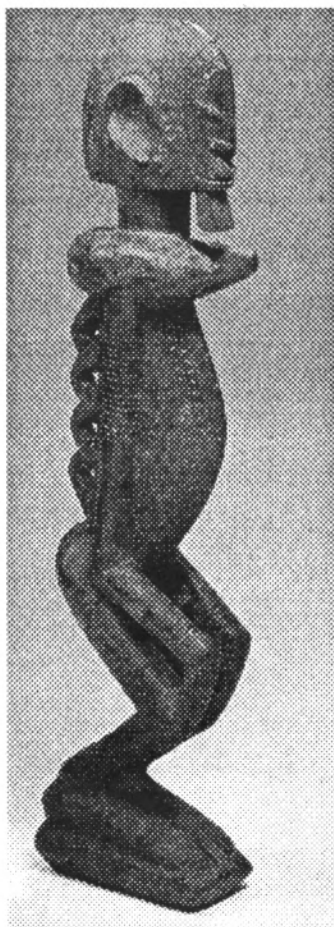
Xesc Umbert

LIRA D'OR

Octubre 1994

Coordina: **Jaume Galmés**

Alta mira: Perseu i la placa

Per què pintar un arbre tal com és?

El africans se'n riuen del naturalisme pictòric. El consideren magatzem de coses mortes. Les seves figures tallades són formes d'home, de dona, o de les dues coses. Homes, dones i hermafrodites, vius des dels orígens, en la realitat de l'*actually* anglès.

Catalogar l'art no europeu amb termes propis de l'art occidental és una bajanada. Com també ho és dir que la seva tècnica és inferior, car no sé de cap occidental que faci homes dogons ni barques maoris, per molt que els vulguin imitar.

Art és Resposta de la mà a l'ull visionari, un ull que no fa parts ni quarts entre natural i sobrenatural, sinó entre sagrat i profà: "*Procul o, procul este, profani*".

Tampoc són naturalistes Poussin ni els italians primerencs. Si ells han triat uns cossos que s'assemblen en pell i ossos als nostros, també han triat uns rostres que reflecteixen, escapats del mirall intransitiu, el cop de llamp del cavall de Géricault.

És aquest un llamp que encara trona, no en els models dels estudis, però; sinó en moments molt precisos que l'artista de la càmera insòlites vegades veu, i, menys de sòlit, hi dispara la placa de l'escut de Perseu. I acluqui els ulls el *voyeur*: la mirada analítica petrifica.

Dos poemes de John Donne (1572-1631)

LA PUÇA

Observeu bé aquesta puça, i fixeu-vos
 en la petitesa d'això que em negueu;
 a mi em xuclà primer, i ara a vós,
 i dins la puça tenim les sangs barrejades.
 Vós sabeu que això no és pas
 cap pecat, ni vergonya, ni pèrdua virginal.
 Quin goig, ja abans del festeig,
 la malcriada que s'infla amb doble sang!
 Ai las!, que això és més del que podríem esperar.

Oh, espereu; tres vides estalviades en una puça,
 on nosaltres gairebé restem més que casats.
 Aquesta puça és vós i jo, i també
 el nostre llit i el nostre temple nupcial.
 Tot i que els pares grunyin (i vós), estem plegats,
 dos eremites entre negres parets vivents,
 tot i que el costum us deixi matar-me,
 no hi afegiu cap acte suïcida
 ni sacrilegi, tres pecats per matar-ne tres.

Cruelment i sobtada, us heu tenyit
 l'ungla amb la porpra d'una sang innocent?
 De què podria ser culpable aquesta puça,
 en no ser per haver-vos xuclat aquesta gota?
 Però encara triomfeu, tot dient
 que no trobeu que vós i jo siguem més dèbils ara.
 I veritat que és, com aprendre que falsos són els temors:
 Quan us someteu a mi, tant d'honor
 que es tudarà, car la mort d'aquesta puça sucà vida de vós.

Versionat per Joan Rosselló-Màrvel

CANÇÓ

Aneu a atrapar un estel fugaç,
 agafeu una mandràgora fecunda,
 digueu-me on són els anys passats,
 o qui migpartí el peu del Dimoni,
 ensenyeu-me a escoltar el cant de les sirenes,
 o com evitar la fiblada de l'enveja,
 i trobar
 quin vent
 aida a progressar una ment honesta.

Si vós naixéreu per a veure rareses,
 coses que ningú mai no ha vist,
 viatgeu deu mil dies i nits,
 fins que els anys us tenyeixin de neu el cabell,
 i, quan tornareu, ja em contareu
 el que d'estrany i meravellós us haura succeït,
 i jurareu
 que p'enlloc
 no viu cap dona bella i sincera.

Si en trobàsseu una, feu-m'ho saber,
 si tan dolç fou el pelegrinatge;
 però no cal, que no hi aniria,
 enc que ens trobàsem porta per porta;
 enc que fos sincera quan la coneguéreu,
 i es mantingués així fins que m'escrivísseu,
 encara
 seria
 infidel, ans jo no vingués, amb dos o tres més.

Les nits d'octubre

per Gérard de Nerval

Trad. de Jaume Galmés

(París, 1808-1855)

Gran escriptor i, sobretot, poeta francès del segle XIX. Molt jove encara, realitza una versió en vers del "Faust" de Goethe. Viatjà per tot el món, sobretot a l'Orient, fascinat per les religions.

A Catalunya ha estat traduït per Alfred Sargatal ("Les Quimeres" i "Aurèlia"). Avui tenc el plaer d'oferir-vos els primers capítols de la seva obra pòstuma "Les Nits d'Octubre" on, en una prosa admirable no exempta d'humor, l'autor ens acosta al món nocturn que li fou tan car.

I EL REALISME

Amb el temps, la passió pels grans viatges s'apaga, llevat que un hagi viatjat a bastament per esdevenir un estranger a la seva pàtria. El cercle es constreny de cada vegada més, acostant-se a poc a poc a la llar. -No podent allunyar-me massa aquesta tardor, m'havia format el projecte d'un simple viatge a Meaux.

Cal dir que ja conec Pontoise.

Així mateix, m'agraden aquestes viles petites que s'aparten una desena de llegües del centre radiant de París, planetes modestes. Deu llegües, és així mateix lluny per a que un no sigui temptat de retornar al vespre, -per a que un estigui segur que la mateixa campaneta no vos despertara l'endemà, per a que un trobi entre dos dies atrafegats una matinada de calma.

Plany aquells que, cercant el silenci i la soledat, es desporten cànvidament a Asnières.

Quan se'm va ocórrer aquesta idea, era ja més de migdia. Ignorava que el 1er de mes havien canviat l'hora de les parances al camí de Strasbourg. -Calia esperar fins a les tres i mitja.

Torn a davallar pel carrer Hauteville. Em trob amb un gandul que no hauria reconegut si jo no hagués estat desenferrat, i que, després dels primers mots sobre la pluja i el bon temps, encetà una discussió referent a un punt de filosofia. Enmig dels meus arguments de rèplica, em perd l'omnibus de les tres. Era al bulevard Montmartre que això s'esdevenia. El més senzill era d'anar a prendre una copa d'absenta al cafè Vachette i de dinar tot seguit, tranquil·lament, a

can Desiré i Bauvain.

La política dels diaris fou llegida ben aviat, i em vaig posar a fullejar, negligentment, la *Revista Britànica*. L'interès d'algunes pàgines, traduïdes de Charles Dickens, em portà a llegir l'article titulat: *La Clau del carrer*.

Que són de feliços, els anglesos, de poder escriure i llegir

capítols d'observació despullats de tot aliatge d'invenció novel·lesca! A París, ens demanarien que això fos semblat d'anècdotes i d'històries sentimentals, -acabant bé amb una mort, bé amb un matrimoni. La intel·ligència realista dels nostres veïnats en té prou amb el ver absolut.

En efecte, la novel·la ens donarà mai l'efecte de les combinacions estrambòtiques de la vida? Inventau l'home i no el sabeu observar. Quines són les novel·les preferibles a les històries còmiques o tràgiques d'un diari de tribunals?

Ciceró criticava un orador pròlix que, havent de dir que el seu client s'havia embarcat, s'expressava així: "S'aixeca, -es vesteix, -obri la seva porta, -posa el peu fora del llindar, segueix a la dreta la via Flamínia, -per atènyer la plaça de les Termes", etc., etc.

Un es demana si aquest viatger arribarà mai a port, però ja vos interessa, i, lluny de trobar l'advocat pròlix, jo hauria exigit el retrat del client, la descripció de la seva casa i la fesomia dels carrers; hauria volgut conèixer fins i tot l'hora del dia i el temps que feia. Però Ciceró era l'orador de convenció, i l'altre no era l'orador veritable.

II EL MEU AMIC

"I aleshores, què ve a demostrar això?" -com deia Denis Diderot.

Això demostra que l'amic del qual he fet la retroballa és un d'aquests *badocs* arrelats que Dickens anomenaria *cockneys*, productes bastant comuns de la nostra civilització i de la capital. L'hauríeu reparat vint vegades, sou el seu amic, i ell no vos reconeixeria. Ell camina dins un somni com els déus de la *Il·lada* caminaven de vegades dins un núvol, just que és el contrari: vosaltres el veis, i ell no vos veu.

S'aturarà una hora a la porta d'un tractant d'ocells, intentant de comprendre llur llenguatge segons el diccionari fonètic deixat per Dupont de Nemours, qui ha determinat quinze centenars de mots just en la llengua del rossinyol.

No hi ha cercle envoltant qualque cantor o qualque enllustrabotes, no hi ha una brega, no hi ha una batalla de cans, on ell no aturi la seva contemplació distreta. L'escamotejador li manleva sovint el seu mocador, que ell du qualque vegada, o la peca de cent sous, que ell no sempre té.

L'escometeu?, heus-el ací encantat d'obtenir un auditori a les seves xerrameques, als seus sistemes, a les seves interminables dissertacions, als seus relats de l'altre món. Ell vos parlarà *de omni re scibili et quibusdam aliis*, durant quatre

hores, amb uns pulmons que agafen força encalentint-se, i no s'aturarà sinó en adonar-se que els transeünts fan rotle, o que els cambriers fan llurs llits. Ell espera encara que aquests apaguin el gas. Aleshores, convé partir; deixau-lo embriagar-se del triomf que acaba d'obtenir, car posseeix tots els recursos de la dialèctica i, amb ell, vosaltres no tendreu mai el darrer mot sobre el que sigui. A mitjanit, tothom pensa amb terror en el seu porter. Quant a ell mateix, ja s'ha resignat al seu, i anirà a passejar-se a algunes lloguies, o solament, a Montmartre.

Quina bona passejada, en efecte, la dels tossals de Montmartre, a mitjanit, quan les estrelles escintillen i que un pot observar-les regularment al meridià de Lluís XIII, prop del Moulin de Beurre! Un home així no té por dels lladres. Ells el coneixen; no perquè ell sigui pobre sempre: qualque vegada és ric; però ells saben que en cas de necessitat sabria brandar el coltell, o fer el *molinete de quatre cares*, ajudant-se del primer bastó que li vingués. Per a la lluita a puntades de peu, és l'alumne de Lozes. Només ignora l'esgrima, perquè no li agraden les puntes, i no ha après mai seriosament la pistola, perquè creu que les bales tenen llurs números.

III LA NIT DE MONTMARTRE

No és que ell faci comptes de colgar-se a les pedreres de Montmartre, però tindrà llargues converses amb els calcinaires. Demanarà als pedrers informacions sobre els animals antediluvians, inquirint els antics pedrers que foren els companys de Cuvier en les seves recerques geològiques. Se'n troben, encara. Aquests homes esquerps, però intel·ligents, escoltaran durant hores, a les lluors dels feixos que flamegen, la història dels monstres dels quals retroben encara les restes, i el quadre de les revolucions primitives del globus.

A voltes, un vagabund es desperta i demana silenci, però el fan callar tot d'una.

Malauradament, les grans pedreres estan tancades avui. N'hi havia una al costat del Château-Rouge, que pareixia un temple druídic, amb els seus alts pilars sostenint unes voltes quadrades. L'ull es capbussava dins les profunditats des d'on hom tremolava de veure sortir Esus, o Thot, o Cerunnos, els déus temibles dels nostres pares.

No existeixen avui més que dues pedreres habitables al costat de Clignancourt. Però tot això és ple de treballadors la meitat dels quals dorm per poder més tard rellevar l'altre. És així que el color es perd! Un lladre sap sempre on colgar-se: No s'arrestava ningú, en general, dins les pedreres

llevat d'honestos vagabunds que no gosaven demanar asil al dispensari, o embriacs davallats dels tossals, que no podien arrossegar-se més lluny.

Hi ha qualque vegada, al costat de Clichy, enormes canonades de gas preparades per servir més tard, i que es deixen defora perquè desafien tota temptativa de rapir. Aquest fou el darrer refugi dels vagabunds, després del tancament de les grans pedreres. S'acaba per desallotjar-los; sortien de les canonades per sèries de cinc o sis. Bastava atacar un dels caps amb la culata d'una escopeta.

Un comissari demanava paternalment a un d'ell d'ençà de quan habitava aquest cau. "*Des de fa un temps.*

-*I no vos semblava massa dur?*

-*No gaire... I a més, no em creuríeu, senyor comissari, al matí, jo era pererós al llit.*"

Manlleu al meu amic aquests detalls sobre les nits de Montmartre.

Però és bo de fer pensar que, no podent partir, trob inútil retornar a ca meva amb roba de viatge. Em veuria obligat a explicar per què he perdut dues vegades l'òmnibus. La primera sortida del ferrocarril de Strasbourg no és fins a les set del matí; què fer mentrestant?

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

Centre Coordinador

Biblioteca Municipal
Mossèn Galmés

Un dels serveis que proporciona la biblioteca municipal de Sant Llorenç és l'anomenat "*servei de préstec domiciliari*". Aquest servei és totalment gratuït i està a l'abast de tots els residents. Consisteix en deixar a l'usuari un o dos llibres per un període màxim de dues setmanes, amb la possibilitat de renovació del préstec si no li han bastat.

A partir d'ara posam a la vostra disposició dues seccions noves per

aquest servei:

* *Secció d'enregistraments de vídeo VHS* (culturals, esportius, històrics, de natura, etc.)

* *Secció d'enregistraments sonors CD* (música de jazz, rock, clàssica, de pel·lícules, etc.)

El préstec d'aquest fons es farà baix de les següents condicions:

Vídeo: un per lector i per un termini màxim de dos dies.

Discs compactes: un o dos per lector i per un termini màxim d'una setmana.

Si voleu passar i mirar si hi ha alguna cosa que us pugui anar bé, veniu a la **biblioteca municipal**, carrer del Clavell, 5 (ca ses Monges). L'horari és el següent:

- dilluns i dimarts, de 4 a 8 de l'horabaixa.

- dimecres i dijous, de 4.15 a 8 de l'horabaixa.

- divendres, de 4 a 7 de l'horabaixa.

FONS DE VÍDEOS VHS

- Cultures antigues del mediterrani
- Nostradamus; sus profecías
- Pesos, mides i mesures
- Temps i clima
- Vivint sobre una terra violenta
- El cicle de l'aigua
- Habitats: los secretos de la naturaleza: las aves, tipos y nidos
- Educació sexual (I)
- Secretos y misterios (Titànic/Hindenburg)
- Miró
- Cries & Whispers
- Antoni Ribas
- Bechtold, Irriguible, Tur Costa
- Temps de rock
- Historia del futbol, el deporte de todos
- Pelé, el rey
- Extraterrestre
- Michael Jordan
- Josep Mª Llompart, poeta
- NODO, una historia próxima
- 10 años de democracia en España
- Imágenes del 92
- Asterix a la Gran Bretanya

la bibliotecària
Maria Bel Pont Riera

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

La S.I.D.A.

Els serveis socials de l'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar, juntament amb la secció de la promoció de la salut del C.I.M. i l'associació juvenil Lleure a lloure estan duent endavant una campanya de promoció de la salut dins l'àmbit juvenil. Aquesta campanya està inserida dins el projecte municipal de prevenció del consum de drogues, que està en marxa a Sant Llorenç.

La campanya consisteix en oferir als joves informació sobre temes del seu interès relacionats amb la salut, per això es va decidir oferir les següents sessions formatives: dues sessions sobre sexualitat, una sobre educació alimentària i dues més sobre pre-

vençió del consum de drogues, a més d'altres activitats que organitza l'associació amb caràcter preventiu i lúdic, com la "I Cursa popular nocturna".

La primera que es dugué endavant fou la de la SIDA, de la qual us n'oferim un resum del més important que s'hi va dir.

La SIDA és una malaltia infecciosa deguda a la destrucció progressiva del sistema immunitari per un virus.

A partir d'aquesta definició intentarem explicar què és la SIDA, i parlarem sobre aspectes relacionats amb aquesta malaltia.

Si ens atenem al significat de cada

una de les lletres que componen la sigla SIDA podem entendre millor aquesta malaltia:

S: Síndrome, conjunt de símptomes i signes.

I.D.: D'immuno-deficiència, debilitació important del sistema immunitari.

A: Adquirida, no hereditària, sinó deguda a un virus (adquirit) agafat pel malalt durant la seva vida.

Tal vegada per acabar d'entendre-ho millor ens cal parlar del virus i del sistema immunitari humà.

El medi en què vivim és ple de microbis sovint perillosos. Aquests microbis són potencialment capaços d'atacar el nostre organisme, i entre ells trobam virus, bacteries, fongs microscòpics i paràsits.

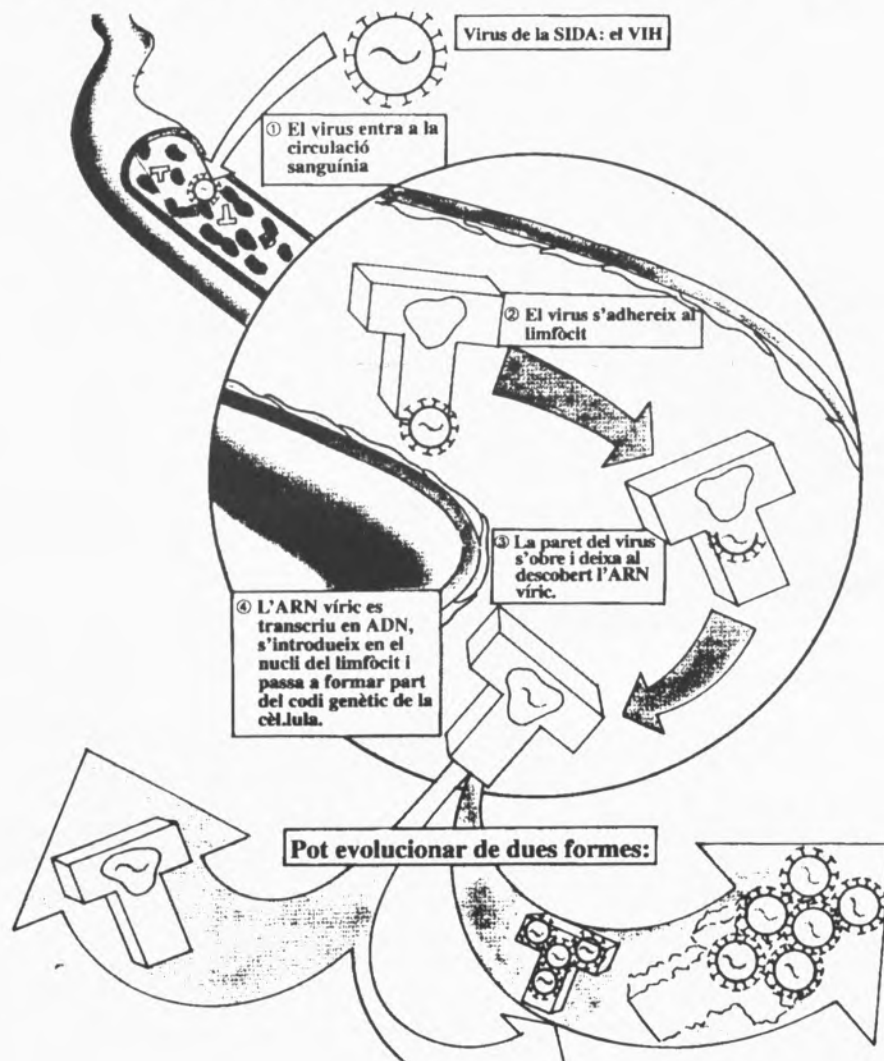
Concretament la SIDA està produïda per un virus anomenat VIH (Virus de la Immuno Deficiència Humana); aquest virus, com els altres, no pot sobreviure de forma independent, només ho pot fer a l'interior d'una cèl·lula. El VIH ataca preferentment els limfòcits, que actuen com a directors d'orquestra a les operacions de defensa del cos, d'aquesta manera el sistema immunitari es paralitza sense poder combatre la malaltia.

Com es pot deduir de l'esmentat anteriorment, el sistema immunitari humà és l'encarregat de combatre i de defensar l'organisme de les agressions externes de microorganismes perillosos, així com d'impedir el desenvolupament de càncer a partir de cèl·lules malignes que poden néixer en l'organisme.

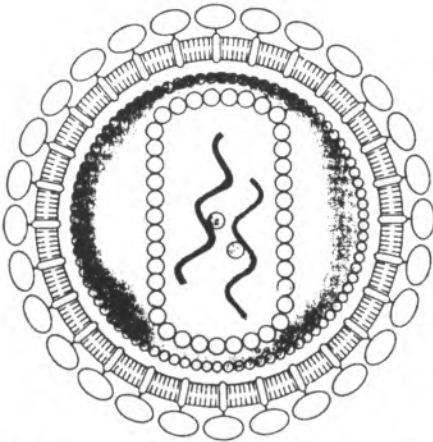
Una vegada entrat en contacte amb el virus, la malaltia pot evolucionar de dues formes:

a) El virus queda *adormit*, la infecció persisteix sense que el malalt presenti símptomes.

A les persones que estan infectades pel virus però que no pateixen la

SIDA, se'ls diu portadors asintomàtics, o seropositius. Aquestes persones poden transmetre el virus a altres persones. Amb el temps poden patir la malaltia o bé poden seguir asimptomàtics.

b) El virus esdevé actiu. És quan el sistema immunitari és destruït pel VIH i apareixen els símptomes i signes de la SIDA (malalts de la SIDA), exposant l'organisme a greus infeccions i a alguns càncers.

Per tant, ha de quedar clar que les persones que poden transmetre la SIDA són els portadors asimptomàtics o seropositius, i els malalts de la SIDA.

Com es transmet el virus de la SIDA?

La SIDA és una malaltia transmissible, però només per uns mitjans ben identificats, com són la sang (via

sanguínia) i les secrecions sexuals (secrecions vaginals i/o esperma) (via sexual).

1.- La via sexual, principal forma de transmissió.

Les relacions sexuals amb penetració anal o vaginal tant si són heterosexuales com homosexuals poden transmetre el virus de la SIDA.

Naturalment, el risc d'infecció augmenta amb el nombre de relacions sexuals, però una sola és suficient, i pot ser la primera.

Els contactes oral-genitals (entre boca i sexe) poden transmetre teòricament el VIH si hi ha lesions a la boca o al sexe.

Dins aquest àmbit i des del punt de vista de la prevenció, és recomanable usar preservatius quan calgui, mantenir una vida sexual responsable, conèixer bé la parella.

2.- La via sanguínia.

2.1.- Ús compartit de xeringues i instruments contaminats (agulles, tatuatges, fulles d'afaitar...) Es recomana que s'esterilitzi, que sigui d'un sol ús, o d'ús personal.

2.2.- De la mare contaminada al fetus. La transmissió pot produir-se durant l'embaràs a través de la placenta o bé durant el part.

Una dona seropositiva té d'un 20 a un 50% de possibilitats de tenir un nadó infectat.

2.3.- Transfusions i injeccions de

productes sanguinis. Aquesta possibilitat de transmissió avui en dia és excepcional, gràcies a la prova obligatòria de detecció d'anticossos a totes les donacions de sang.

D'aquesta manera tenim que determinar comportaments a nivell de relacions sexuals i de compartir agulles i xeringues, representen un gran risc per a l'individu de contreure la malaltia de la SIDA. I que determinades situacions com el naixement d'un infant d'una mare seropositiva, i l'esser receptor de sang o de productes sanguinis poden representar també un risc per contreure la SIDA.

Com no es transmet la SIDA? Per l'aire, per l'aigua, pels aliments, amb el contacte físic no sexual amb persones infectades, per animals i mosquits.

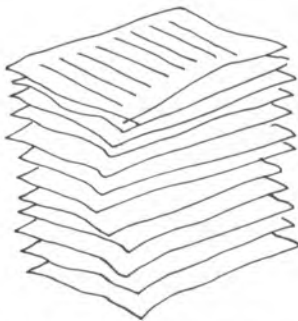
La SIDA no es contagia compartint la mateixa aula o àmbit de feina, donant-se la mà, abraçant-se, besant-se, mitjançant suor, llàgrimes, saliva, ús comú de banys, vàters, dutxes, per picades de mosquits, banyant-se a la piscina, per animals domèstics i donant sang.

Bibliografia consultada:

SIDA: Els fets, l'esperança. Professor Luc Montagnier. Edició gratuïta publicada per la Fundació "la Caixa".

Miquel Galmés

Serveis socials de l'Ajuntament
Sant Llorenç des Cardassar

Poc temps després d'haver sortit sa revista d'es mes passat em varen telefonar de sa redacció d'es Diari de Mallorca a Manacor per confirmar si era ver que es batle havia comprat tota s'edició de Flor de Card, per evitar que se distribuís.

Naturalment, li vaig dir que no ho creia, perquè hagués estat una despesa inútil, tota vegada que sa majoria de sa revista se distribueix per subscripció i no està a sa venda directa.

Però es cas és que qualcú els ho va dir i ells gairebé s'ho cregueren.

Tanta sort que tomaren es curucull de sa tortada de sa piscina abans de sortir Flor de Card, que sinó es responsables municipals haguessin dit que era culpa meva. Per cert, si trobau qualcú que li agradi -apart d'es que l'han feta fer- per favor feism'ho sebre, que faig sa col.lecció de personatges curiosos.

Josep Cortès

La tardor al nord d'Anglaterra

Pere J. Santandreu Brunet

Una de les coses que sempre em sorprèn dels països que tenc la sort de visitar és el seu paisatge. Senzillament, s'esdevé que -segurament com amb tothom- començ a fer comparances amb el propi país. Com ja vaig escriure a l'article del mes passat, el panorama rural que ens ofereix la Itàlia de la Toscana és, a començaments d'estiu, groc pels gira-sols i verd pels farratges i conreus. En arribar-hi, ens sobta, acostumats com estam a la sequedat mallorquina que ja entre maig i juny ens afecta. Per altra banda, Anglaterra agrada a tots els mallorquins que la visiten segurament per dos fets, bàsicament: per la verdor dels seus parcs i de les seves ciutats, i per l'aire cosmopolita que s'hi respira.

Quan seguia els primers cursos de l'educació general bàsica, en el darrer sistema que encara feia tuf de franquisme arreu, a l'escola de sant Llo

renç, tot i la bona disposició d'uns mestres un bon nombre dels quals era del propi poble, ens instaven a aprendre de memòria les estacions en què la natura se'ns presenta al llarg de l'any. Aprenem, és clar, que les estacions eren "*primavera, verano, otoño e invierno*". Després, quan, més endavant, vaig tenir la possibilitat de poder assistir a classes i continuar els estudis en la meua pròpia llengua em va estranyar que el tan conegut mes d'"otoño" es digués pròpiament tardor. Em sembla, endemés, que aquesta paraula havia desaparegut, ja, del registre col.loquial dels mallorquins, desús per ventura motivat per la manca de necessitat del terme. En efecte, el nostre estiu és tan llarg i tan intens que, pràcticament després del bon temps estival, ens arriba l'hivern sense que ni ens n'adonem. En això altre, a l'escola em van enganar. Em referesc a la divisió de l'any en estacions; hi vaig aprendre que aquestes etapes venien acompanyades de canvis visibles en la natura: a la tardor, doncs, queien les fulles dels arbres i el camp havia d'adquirir unes tonalitats marronenques que el transformassin completament; a la ve-

gada, calia que plugués sovint. A més a més, l'hivern obligadament havia d'ésser molt fred, amb neu pertot arreu -per tal com així era com es pintaven les estacions al meu llibre de text. Tanmateix, segons la meua experiència, aquests canvis no es produïen a l'illa, perquè de primaveres pràcticament no n'hi havia.

Afortunadament, ara l'escola és més amable amb l'entorn i no creu tant en els currícula uniformes. Fins i tot, avui dia podem qüestionar els continguts que s'ensenyen i sabem que es valorarà i potenciarà l'aprenentatge d'unes tècniques d'estudi i treball que estimulin l'alumne, més que no uns temes determinats per memoritzar i oblidar al cap de quinze dies.

Avui, a començaments del mes d'octubre, dins les primeres setmanes de la tardor, volia parlar una mica, precisament, d'aquesta època de l'any. Quan a Mallorca, tot i que el temps ja ha refrescat i ja hi ha hagut les destrosses habituals de les plogudes de setembre, encara fa un temps agradable, assolat, ací, a Anglaterra, fa

"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

- VEGETARIANA
- * ALIMENTACIÓ INTEGRAL MACROBIÒTICA
- * FRUITES i VERDURES DE TEMPORADA i DE COMREU ECOLÒGIC DE LA FINCA DE "SA TAULERA".
- * REMEIS FLORALS "SORIA NATURAL"
- * COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES
- * PLANTES
- * CONSULTA NATURÒPATA

estona que el sol s'ha apagat i són freqüents els dies nuvolats i gèlids, propis d'un hivern mallorquí. Aquest fet, però, proporciona a aquest país un color especial i un encant que, com apuntava més amunt, encisa els mallorquins. En aquesta terra, la tardor és tardor, talment com me la descriuen els meus llibres castellans. Segurament, encara és més tardor que la tardor que jo veia en les vinyetes escolars.

La tardor al nord d'Anglaterra és un temps calmat, amb pluges suaus però sovintejades. Veritablement, ací cauen les fulles dels arbres envellits, potser centenaris. A part de la gespa, que de pertot guaita, la natura forma part d'aquestes ciutats o, almenys, d'algunes zones. Segurament, els barris privilegiats, els de la classe alta i mitjana anglesa, compten amb més espais ajardinats i parcs per passejar o jugar a futbol. En aquesta part de la ciutat, la dels que han tingut sort a la vida i no han hagut de treballar a una fàbrica, les cases són més amples i còmodes. Elements característics d'aquesta època, en una banda o l'altra

de la ciutat, són, però, els caramulls de fullaraca seca que, després d'envermellir o engroguir en els arbres que els feien de pare, després d'escampar-se pels caminats asfaltats del parc, acompanyen el caminant i li mouen una mica de conversa intel·ligible, amb el renou que es produeix quan els trepitges. Les fulles són imparcials, com la justícia, o com l'aire, o com la sang, i no coneixen peus de ric o peus de pobre. Les fulles aviat fan amistat amb tothom.

Cal, també, que consignem en aquest escrit que, ací, les ciutats es deixen influir per les diverses modulacions que sofreix el temps. El concepte de ciutat grisa i ofegadora, desoxigenada, malaltissa, immensa, ciutat que ens enlluerna per les seves dimensions en alçada, si bé existeix en les grans urbs industrials angleses, no és el model que hi ha imperat fins avui. El pas d'una estació a l'altra es nota, doncs, en aquestes ciutats. La tardor al nord d'Anglaterra és d'una suavitat estranya: dies de fred, dies de pluja, dies de sol. Segurament fer comparances és

caure en una llosa; tanmateix, ni insinuu que aquesta estació sigui més bella al nord d'Anglaterra que al nostre país, senzillament és diferent. Jo som mediterrani per naixença i per esperit: una ciutat abocada a la mar calma té altres encants que no tindran les ciutats ajardinades angleses. Ara bé, les nostres, però, no gaudiran de la intensitat de colors tardorals, la presència constant d'un període canviant, que apareixen en aquestes latituds septentrionals. La tardor a Anglaterra convida a seure ja vora el foc, a evitar el vent gelat que ve de l'Atlàntic o de Rússia, a beure qualsevol infusió calenta que et llevi el fred acumulat de les galtes. La tardor al nord d'Anglaterra s'avé més amb la definició que vaig aprendre en aquells llibres castellans. La veig com un estranger que s'instal·la en una terra nova i la descobreix per primera vegada, com un intrús que furta una propietat que no li pertany. Tanmateix, l'estranger, l'intrús, se la fa seva, aquesta tardor, i la conta, breument i amb paraules deslluïdes, a aquells amb qui comparteix país i llengua.

Tal dia com avui

ARA FA 20 ANYS

* Que el plenari de l'Ajuntament va acordar instruir un expedient per canviar el nom de *San Lorenzo de Descardazar* pel de *Sant Llorenç des Cardassar*.

* Que Mn. Martí Rosselló va publicar els *Retales històrics sobre San Lorenzo*.

ARA FA 15 ANYS

* Que van començar les seccions de *Espipellades* i *Crònica informal*.

ARA FA 10 ANYS

* Que Flor de Card inicià la campanya contra la urbanització de Sa Punta de n'Amer.

* Que Pilar Sánchez va prendre

posseïó de la secretaria de l'Ajuntament.

ARA FA 5 ANYS

* Que se celebraren eleccions generals. A Sant Llorenç el PP va treure un 36% dels vots, el PSOE un 25%,

el CDS un 23% i el PSM un 4%

* Que es va iniciar el procés de creació d'una associació de veïns, però quedà aturat quan arreglaren els torrents.

* Que es va aprovar el pla d'embelliment de la costa llorencina.

Viatges

Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Per als amics filatelistes i per a totes aquelles persones que poguessin estar interessades en visitar les properes exposicions filatèliques que tindran lloc durant el mes de novembre a la nostra illa, sapigueu:

A Inca i durant la setmana del Dijous Bo, del 15 al 17 de novembre, organitzada per l'associació filatèlica local, podrem gaudir d'una exposició filatèlica de temàtica religiosa, ja que enguany està dedicada al 50è aniversari de la fundació de la confraria del Sant Crist, sempre present a les processons de la Setmana Santa inquera. Està prevista la instal·lació d'una oficina temporal de Correus i un mata-segells especial al.lusiu a aquest 50è aniversari.

EXPOIBIZA 94

Sobre oficial N° 00376

Tirada de 500 ejemplars

A Lloseta, els dies 25, 26 i 27 de novembre, tendrem una altra exposició, organitzada, aquesta vegada, per l'associació filatèlica de Lloseta, i on també s'instal·larà una oficina temporal de Correus amb una cancel·lació postal especial que retrà homenatge a la figura de l'arxiduc Lluís Salvador.

La nostra associació filatèlica Gent Cardassana te programat fer-ne una pel mes de desembre, i encara que els dies no estiguin decidits, és molt probable que es realitzi en la setmana del 11 al 18. E esperam poder gaudir d'u-

na oficina temporal de Correus i d'un mata-segells al.lusiu al "1994 Any Internacional de la Família". Per tal de fer-hi participar més activament els nins i nines llorencins, ens vàrem posar en contacte amb la direcció del nostre centre escolar "C.P.C. Mestre Guillem Galmés" i quedarem d'acord en què els al.lots del 3er cicle treballarien amb tota la rotulació necessària per la creació d'un dibuix, per tal d'aconseguir una obliteració, que després el servici filatèlic de Correus ens ha d'acceptar. Ja us tendrem informats d'aquest esdeveniment filatèlic.

Pel que fa referència a les illes de Menorca i d'Eivissa, vull comentarvos la bona acollida per part del públic en general, que va tenir l'exposició organitaada pel grup filatèlic Ateneu de Maó durant els passats dies 14, 15 i 16 d'octubre. En aquesta ocasió es va emprar un mata-segells commemorant el 75è aniversari del club esportiu Alcázar, de la ciutat menorquina de Maó.

A l'agost, el grup filatèlic d'Eivissa va organitzar una exposició, del dia 17 al 21, i aquesta vegada varen disposar d'una cancel·lació postal especial, referida a la deessa Tànit, que només es va utilitzar el dia de la inauguració, dia 17.

Amb motiu d'aquestes dues exposicions ens vàrem desplaçar uns quants filatelistes mallorquins a Eivissa i a Menorca, per tal de poder-les visitar.

Així poguérem constatar *in situ* l'ambient tan favorable que filatèlicament existeix a Eivissa, i encara més a Menorca, perquè tant a Maó com a Ciutadella com a Alaior, hi ha molta afició i col·leccions temàtiques molt ben preparades i d'alt valor filatèlic. Tots vàrem tornar molt contents i animats per dur a terme les nostres exposicions locals, però també a nivell de Federació Balear de Societats Filatèliques, perquè ens vàrem plantejar molt seriosament les exposicions a fer de tipus regional, amb la lliure participació de totes les associacions de la nostra Comunitat Autònoma. Esperam que amb la col·laboració de tots l'any 1995 es pugui donar la passa decisiva per tal de dur a terme aquest important esdeveniment filatèlic per a les nostres Illes Balears.

Eduard Perales

President de l'Associació Filatèlica Gent Cardassana i Administrador de la FE.BA.SO.FI.

— CIAL. —

ES PUIG C.B.

—INSTAL·LACIONS SANITARIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Els delictes sexuals segons l'Audiència

Ramon Rosselló

A l'Arxiu del Regne de Mallorca, secció Audiència, es conserven alguns llibres que contenen els distints delictes comesos pels mallorquins d'aquell temps. Un d'aquests llibres és el titulat *Conclusions Criminals 1635-1649*. He anotat únicament els casos referents a la sexualitat i podrem veure que els nostres avantpassats no eren tan *sants* com algú ens volia fer creure. També podrem veure que alguns d'aquests delictes eren castigats amb molta duresa. Vegem la relació:

1635

Sentència contra Francesc Vilallonga acusat d'estupre d'Antonina Pujades donzella. Complirà exili durant set anys.

Contra Joan Gil àlies Pitjafígues de Petra acusat de concubinari, amb gran escàndol, amb Joana Vadell. Remarà a les galeres tres anys i pena de pagar 100 lliures.

Contra Pere Joan Ribes àlies Frare, acusat de concubinari i rapte d'una dona casada. Remarà a les galeres tres anys.

1638

Contra Antoni Gelabert acusat de ferides a Margalida muller de Bartomeu Rosselló. Servirà al Rei durant tres anys.

Contra Francesc de Tomasso acusat d'estupre i mort de Francina Vanrell donzella i robar en casa de Francina Vanrell viuda. Galeres cinc anys.

Contra Josep Massa Romaní culpats d'estupre i mort de la sobredita. Galeres deu anys.

Contra Joan Oliver àlies Coa de sardina, de Porreres, culpats d'estupre

d'una verge. Servirà al Rei dos anys.

Contra Antoni Comes, de Ciutat, acusat d'estupre de Maria Anna Sureda, verge. Pagarà 50 lliures pel dot de l'al.lota i servirà a les galeres tres anys.

1639

Contra Joan Vila, traginer d'Inca, acusat de les ferides fetes a Angelina Rosselló. Servirà al Rei tres anys.

Contra Antoni Rossello, boter, culpats de violència a una viuda i conèixer-la carnalment. Servirà al Rei tres anys.

Contra Miquel Mir, culpats de besar i cometre impudícies amb certa donzella. Servirà al Rei tres anys.

Contra Miquel Joan Ballester, de Santanyí, acusat de concubinari. Servirà el Rei durant dos anys.

1634

Contra Pere Mesquida, àlies Gallo de Porreres, acusat de concubinari. Servirà al Rei dos anys.

1639

Contra Antoni Bennàsser, picapedrer, culpats de ferir amb vessament de sang Elionor Barceló. Servirà al Rei tres anys.

Contra Sebastià Alou, culpats d'excessos i greu sevícia en persona de Caterina Alou; és vagabund, lladre i de mala opinió i desertor. Galeres tres anys.

Contra Francesc Pasqual, acusat de violència a Bàrbara Mas. Servirà al Rei un any.

Contra Miquel Moragues, acusat d'estupre. Servirà al Rei cinc anys.

Contra Antoni Magri (?), de Selva, acusat de rapte i violència a Elisabet Janer i Vives. Condemnat a mort a les forques.

1640

Contra Aina Quintana, acusada de vida i costums deshonestos i impúdica, amb gran escàndol del poble. Tancada a la casa de la Galera dos anys.

Contra Llorenç Bauçà de la Bleda, de Sóller, acusat de concubinat amb Joana Blanch. Exili dos anys i multa de 50 lliures.

Contra Maianna Francisqueta, dona violenta, paraules obscenes i torpes públicament amb escàndol del poble. Cavalcarà un ase amb mordasses i restarà tancada tres anys a la Galera de la Pietat.

Contra Pere Antoni Llampayes, acusat d'intimidat dones amb un arcabús. Servirà al Rei un any.

Contra Francesc Bosch i Bartomeu Àngel, associats amb el sobredit. La mateixa pena.

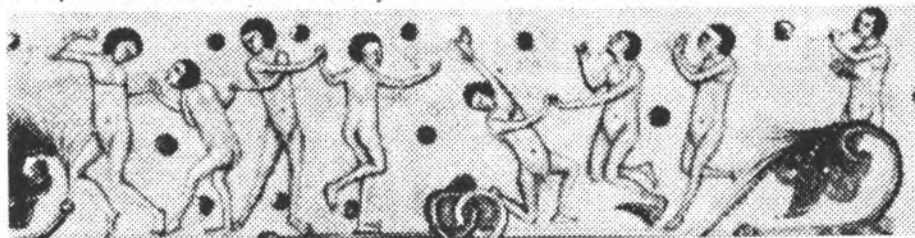
Contra Nadal Garfí, acusat de paraules impúdiques. Servirà al Rei un any.

Contra Bartomeu Monjo, àlies Ros, de Petra, moliner, acusat d'estupre. Exili dos anys.

Contra Francesc Gilabert, de Binisalem, acusat de violència a un acte torpe amb certa dona. Servirà al Rei tres anys.

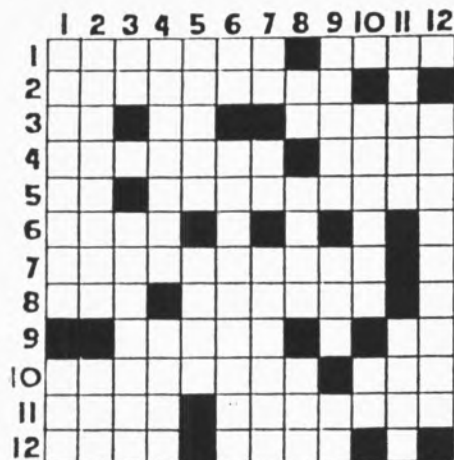
Contra Pere Antoni Martorell, àlies Gallardo, de Pollença, acusat d'atemptar contra la pudícia de Caterina March. Servirà al Rei dos anys.

Contra Mateu Martorell, de Mancor, acusat d'estupre i portar arcabús. Servirà al Rei cinc anys.

MOTS CREUATS

Horizontals: 1.-Flor de carbassera, badoc. Plànol. 2.-Principi actiu de l'elateri. Símbol de l'oxigen. 3.-Símbol del sodi. Al rev., arbre de la família de les teàcies. Que té un sabor picant, com la del vinagre. 4.-Inscripció sepulcral. Els espais celestes. 5.-L'última part d'una cosa. On abunden els olivars o oliverars. 6.-En el calendari romà, el dia 15 de març, juliol i octubre i el 13 dels altres mesos. Símbol del nitrogen. Cinc-cents. Consonant. Símbol del bor. 7.-Que té la virtut de la caritat. Iode. 8.-Violenta irritació contra atgú. Transportat a un nivell més alt. Consonant. 9.-El punt de l'esfera celeste diametralment oposat al zenit. Cinquanta. To. 10.-Qualitat d'actiu, facultat d'obrar. Pronom. 11.-Mamífer rosegador. Esbalaït d'estupor. 12.-Coure treballat en planxa. Llibre de la llei dels jueus. Nom de lletra.

Verticals: 1.-Bé que algú fa a un altre. Altar. 2.-Apedregar, Que té un preu elevat. 3.-Mitja dama. Un romà.-Nom comú dels fosfats d'urani. 4.-Afecció caracteritzada per un tremolor especial dels dits de les mans i dels peus. El primer home. 5.-Capaç de produir la mort. Molèstia causada per la continuïtat o repetició d'una cosa que no ens interessa. 6.-Metall groc. Fi amb què es fa una cosa. 7.-Cent-u. Quatre. Forma prefixada del mot grec "teras", monstre. 8.-Símbol del sodi. Al rev., subsistència. Superfície des-

crita per la revolució d'una circumferència al voltant d'una recta situada en el seu pla i exterior a ella. 9.-Porrer. Paper que hom lliura a algú i que li dóna dret a cobrar una quantitat. Femení d'en. 10.-La primera. Repetir. Suc de raïms fermentat. 11.-Domini que hom té sobre algú o alguna cosa. Davall. 12.-Vocal. Sucre de la classe de les pentses conegut en tres diferents modificacions òptiques.

Solució

Horizontals: 1.-Badaloc. Mapa. 2.-Elaterina. O. 3.-Na. Et. Acida. 4.-Epitafi. Eter. 5.-Fi. Oliverera. 6.-Idus. N. D. R. B. 7.-Caritativa. I. 8.-Ira. Elevar. N. 9.-Nadir. L. So. 10.-Aciditat. Vos. 11.-Rata. Atonita. 12.-Aram. Tora. A.

Verticals: 1.-Benefici. Ara. 2.-Alapidar. Car. 3.-Da. I. Uranita. 4.-Ate-tosi. Adam. 5.-Letal. Tedi. 6.-Or. Finalitat. 7.-Ci. Iv. Terato. 8.-Na. adiV. Tor. 9.-Macer. Val. Na. 10.-A. Iterar. Vi. 11.-Poder. Sota. 12.-A. Arabinosa.

BROU DE LLETRES

E D C A N D E L O T S D
A E C H I B Z D P R S R
D F G U P A J I E X T T
F B A J I C O T R I O G
U L T K N N F O R P R T
S C S A T D E N U E L J
T S I L O O R R Q R P L
E Q P O R S T C U R S P
R U M R E T E M E F T N
T A A I C L R A R O E B
I N L N N I T F D X R R
R E R D E P A C I P O U
V L A D E R T S A S D J
T O L G H K D F T W E B

Apa! a cercar dins aquest embolic de lletres els noms de deu oficis.

Solució

Cuiner, ferrer, perruquer, femeter, pintor, xòfer, picapedrer, sastre, lampista, fuster.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

**l·listes de noccs
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

Màxima 34
Mínima 11
Mitja 22'1
Màxima mitja 27'4
Mínima mitja 16'9

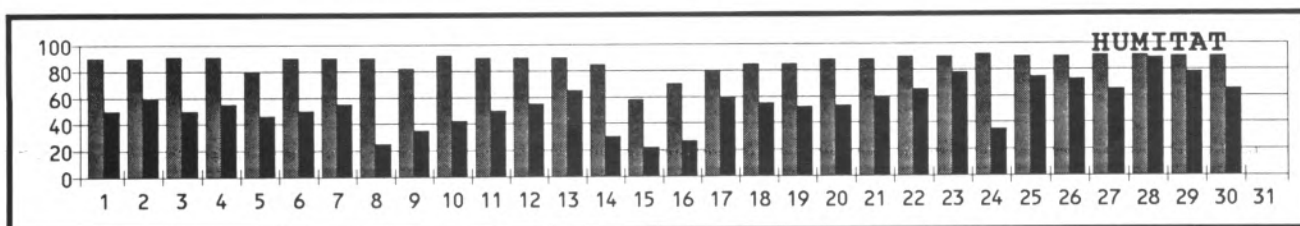
Resum comparatiu del mes de setembre

	1993	1994
Boires	1	-
Tempestes	6	6
Calabruixades	-	-
Pluja (l/m2)	46'7	164
Dies de cel serè	12	5
Dies de cel cobert	4	9
Dies de cel nuvolat	11	15
Gelades	-	-
Pols d'Àfrica	-	-
Pluja acumulada any	262'2	280'8

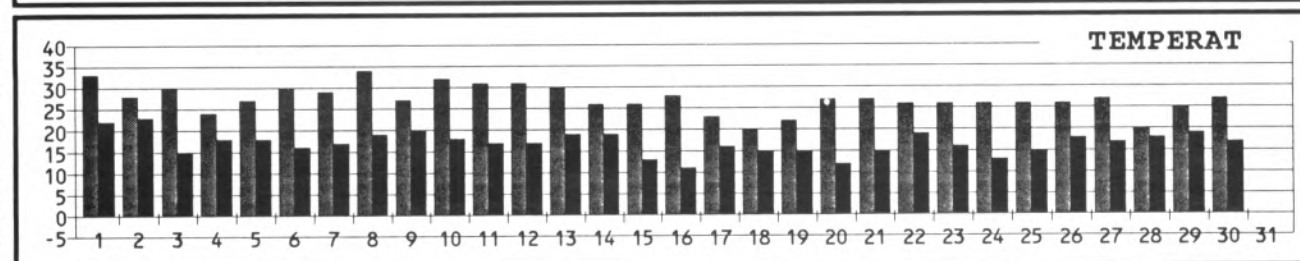
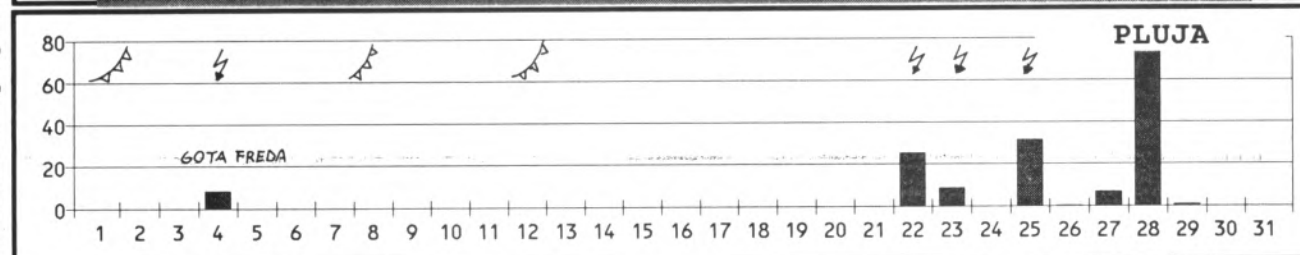
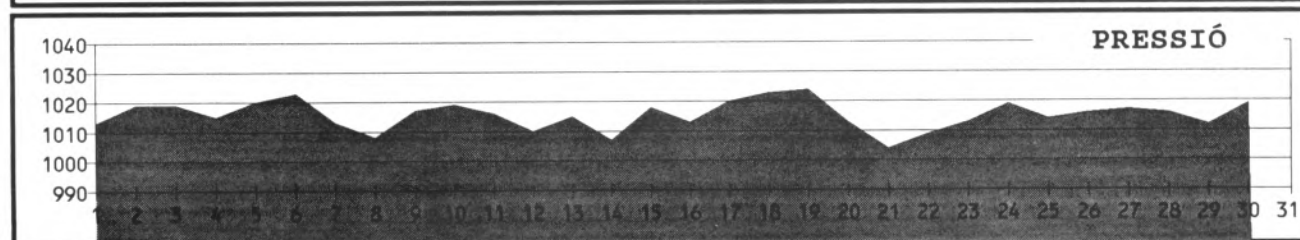
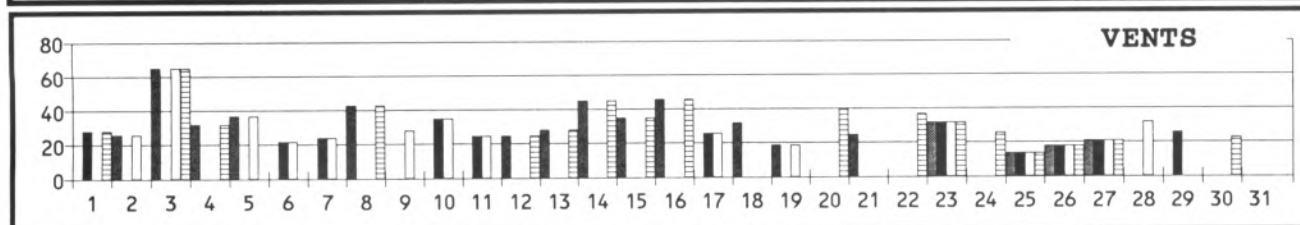
Gràcies als col.laboradors, sabem que ha plogut a:

Ses Planes (Ca'n Toni)	152'5
Son Vives (Ca'n Pedro)	130
Son Roca	196
Sa Fontpella	150
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	164
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	149
Son Costes (Ca'n Salvador)	150

Des d'on ha bufat el vent

N
S
E
O

* Pluja recollida durant l'any agrícola (1.9 al 31.8): 332'3 l/m²
* Fins al 21 de setembre havien plogut 125'3 l/m². Del 22 de setembre al 16 d'octubre se n'arreglegaren 377.

Asfalt

Les fotografies d'aquesta pàgina mostren l'estat com es troba l'asfalt d'alguns carrers del casc urbà de Sant Llorenç.

N'hi ha que estan pendents de la darrera fase de la canalització de les aigües, i és clar que no ho paga gas-tar-s'hi cap barbaritat, però quatre senalles de grava amb un poc d'asfalt no arruïnen cap ajuntament, i permetrien passar les persones i els cotxes sense el perill de tòrcer-se un peu o rompre una suspensió.

D'altres, però, es troben ran les fases que ja estan canalitzades i, encara que no pugui assegurar que es trobin dins el casc urbà perquè no he vist les Normes definitives -com és el cas de la costa que està ran de la parada del bus-, és evident que hi ha una gent que l'utilita i, per tant, té dret a unes certes comoditats.

I no parlem d'algunes camades de foravila -entre les quals no sé si hi he d'incloure el camí del Purgatori-, que han tingut i tenen un manteniment tan defectuós que a l'instant no podrem destriar si han estat mai asfaltades.

És el mateix problema de sempre: el manteniment. Gastam doblers per millorar les instal·lacions i no som capaços de rendibilitzar la inversió mantenint l'estat primitiu. Començ a dubtar que tenguem remei.

Text : Josep Cortès

Fotos: Xisca Santandreu

